

3. Жильцова О.А., Самоненко Ю.А. Организация компьютерной поддержки школьного курса химии // Химия в школе. 2001. № 2.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ШКІЛЬНОЇ ЛЕКЦІЇ

Ганзенко А. (м. Полтава, Україна)

Навчальні лекції мають свою специфіку, порівняно з іншими типами уроків, на яких відбувається формування нових знань учнів. Викладення нового матеріалу на таких уроках здійснюється у формі розповіді. Якщо розповідь складається з окремих фрагментів, епізодів, то лекції відбуваються по-іншому: перед учнями розкривається зміст великої смислової порції навчального матеріалу, при цьому виклад іде в строгій, логічній послідовності.

Уроки-лекції проводять в основному в профільних класах. Метою їх є початкове пояснення навчального матеріалу або його систематизація й узагальнення. На уроках-лекціях в учнів формуються вміння слухати лектора, виділяти істотне, розкривати зміст теми в певній логічній послідовності й коротко записувати головні елементи змісту у вигляді тез, конспекту, схем, таблиць, малюнків [1].

Залежно від змісту, мети і завдань лекції бувають вступними, поточними, заключними або оглядовими. Зміст лекції може охоплювати тему одного або кількох уроків. При цьому розглядають коло загальних взаємопов'язаних питань (так званий «блок знань»). Питання однієї теми можуть розглядатися на одній чи кількох лекціях. При цьому лекції чергуються уроками інших типів, наприклад, семінарськими, практичними заняттями або уроками, на яких розв'язують задачі.

Для оволодіння методикою проведення лекцій необхідно враховувати ряд обставин: по-перше, треба вивчити й підбирати теоретичний, фактичний і ілюстративний матеріал для лекції виходячи із завдань, поставлених на уроці, а також враховуючи вікові особливості учнів та їхню готовність до даного навчального матеріалу; по-друге, необхідно продумувати логіку викладу теоретичного матеріалу і послідовність включення в лекцію фактів, тощо. По-третє, важливо виділяти головне у змісті лекції, що має бути законспектовано і засвоєно учнями на уроці, й підготувати методичні засоби для забезпечення цього [2].

Головна відмінність шкільної навчальної лекції в тому, що учитель повинен не тільки дати учням нову інформацію, як це трапляється на лекціях перед іншими категоріями слухачів, але й забезпечити засвоєння її основного змісту на уроці.

Учень може не цікавитися змістом лекції, яку він повинен слухати. Тому вчителю необхідно активізувати його розумову діяльність і увагу, підтримувати інтерес до змісту нового матеріалу протягом більш тривалого часу, ніж при поясненні на звичайному уроці. Досягається це роз'ясненням знань, зв'язком з матеріалом, що вивчався, з новим матеріалом, порівнянням фактів, застосуванням засобів наочності, емоційною подачею основного змісту лекції, тощо.

Зміст лекції відповідно до питань плану треба поділити на смислові частини, кожну з яких роз'яснити. Лекцію треба проводити поволі, повторюючи важливі місця, виділяючи головне голосом, записуючи на дошці нові поняття і терміни. Рекомендується після пояснення кожної смислової частини лекції повертатися до плану, показуючи за ним, що в даний момент було пояснено і яке питання тепер розглядатиметься [3].

Необхідно визнати, що на лекції, як і на інших уроках, ефективність навчання залежить від особистих якостей учителя, його взаємовідносин з учнями, вміння емоційно впливати на учнів. Навчальна лекція у такого вчителя – дійовий засіб не тільки навчання, а й виховання і розвитку учнів.

Урок поділяють на чотири етапи, на першому: повідомляється тема, мета

уроку, домашнє завдання, учні повинні робити короткі записи до зошитів, другий етап характеризується тим, що розпочинається лекційне викладання матеріалу відповідно до плану лекції, використовуються схеми, таблиці, унаочнення; на третьому етапі слід узагальнити вивчене та актуалізувати увагу учнів на головному із вище сказаного, слід також слідкувати за дисципліною та уважністю, тому можна задавати учням додаткові запитання, щоб учні краще орієнтувалися у вивченому матеріалі. На останньому етапі учитель робить висновок, підсумок уроку, а учні роблять відповідні записи до щоденників або робочих зошитів.

Література

1. Викладання хімії в 9 класі. Методичний посібник для вчителів / Іванова Р. Г. – К.: Радянська школа, 1979. – 160 с.
2. Зайцев О. С. Методика обучення хіміи: теоретические и прикладные аспекты / О. С. Зайцев. – М.: ВЛАДОС, 1999. – 384 с.
3. Кузнецова Н.Е. Методика преподавания химии / Н. Е. Кузнецовой. – М.: « Просвещение », – 1984. – 415 с.

ЕКСПУРСІЇ В ПАРКИ І ЛІСИ ЯК СКЛАДОВІ ЕЛЕМЕНТИ ОКРЕМИХ ТЕМ РОЗДІЛУ «РОСЛИНИ» ШКІЛЬНОГО КУРСУ БІОЛОГІЇ

Гомля Л. М., Кольвашенко І.Г., Артюшенко М.П. (м. Полтава, Україна)

Експурсії з учнями в природу, на агропідприємство, на шкільну ділянку легко провести в сільських школах і школах невеликих міст. Вчитель, який працює в великих населених центрах має велике, іноді нереалізовані перешкоди в здійсненні подібних уроків-експурсій. Виїзд за місто в природу, пов'язаний з великими витратами часу і коштів, а шкільна ділянка є не завжди в міській школі. А тому в таких випадках вчитель змушений або обмежитися розповіддю в класі, або шукати інші більш доступні форми роботи.

Експурсії і спостереження паркових рослин, видів дендрофлори зелених зон міста можуть носити суто навчальний характер і використовуватися з метою закріплення матеріалу, викладеного на уроці в класі, а можуть бути і темами гурткових занять та самостійної роботи учнів. Якщо важко здійснити заміські експурсії, то вони частково можуть бути замінені спостереженнями і вивченням рослин в міських садах, парках, навіть на міських бульварах.

Експурсія – форма навчально-виховної роботи з класом або групою учнів в умовах природного ландшафту, мета якої – спостереження і вивчення учнями різноманітних об'єктів та явищ. За методами проведення експурсії розрізняють: дослідницькі, ілюстративні і комбінантні, а за часом проведення відносно тем занять можуть бути експурсії: вступні, супровідні, підсумкові.

Перша вступна тема з розділу «Рослини» шкільного курсу біології може проводитися у вигляді заняття-експурсії, тому що знайомство з рослинами і умовами їхнього життя легше всього забезпечити спостереженням їх в живій природі. На експурсії учні знайомляться з різними формами дикорослих рослин, переконуються в їх різноманітності, знайомляться з взаємозв'язками і закономірностями.

На рослинах парку можна ознайомити учнів з представниками основних груп рослинного світу на стовбурах дерев, в ставках і на вологому ґрунті можна побачити водорості і лишайники. На листках, стеблах і плодах паркових рослин можна знайти грибкові захворювання – іржу, борошністу росу, фузаріози; плоді тіла трутовиків і шапкових грибів, які часто зустрічаються на поверхні ґрунту, біля пнів. Також в умовах парку можна спостерігати зростання зелених мохів.